

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ КРОЛІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Ковальчук І. І., науковий керівник, к. в. н.
Ящук І. В., бакалаврантка

Постановка проблеми. Кролівництво – одна з найдавніших галузей тваринництва, яка доповнює споживчі потреби населення [4]. Сировиною, яку отримують від кролів, є м'ясо, хутро, пух та побічна продукція (внутрішній жир та гній) [1, 2].

Розвитку кролівництва, як галузі сільського господарства сприяють господарсько-біологічні особливості кролів. Жоден вид тварин не може зрівнятися з кролями за плодючістю, енергією росту та оплатою корму. Кролі здатні пристосовуватися до нових умов життя без значного зниження продуктивності, тому організація утримання кролів має базуватись на їх біологічних особливостях [4].

Інтенсивна європейська технологія виробництва кролятини дозволяє отримувати тушку масою 1,6–1,8 кг у 90-денному віці, при витратах кормів на 1 ц продукції 3,0–3,2 ц корм. од., а від однієї кролиці за рік – 80–90 кг кролятини [2].

Кролівництво успішно розвивається у господарствах різних форм власності. За короткий термін (1,0–1,5) рр., окуповується вартість будівництва кролеферми, а виробництво можна збільшити у 4–5разів [3].

Мета досліджень – вивчення загальних тенденцій статистичної звітності поголів'я кролів в Україні та цінова політика на продукцію кролівництва.

Матеріалом для дослідження слугували статистичні дані про поголів'я кролів в цілому в Україні та окремо по областях у динаміці з 2011 по 2015 р.

Результати досліджень. Кролівництвом займаються на всій території України, але його розвиток в різних регіонах не однаковий. Найбільше поголів'я кролів за останні п'ять років було сконцентровано в Київській, Одеській, Вінницькій та Житомирській областях, а найменше – в Івано-Франківській, Запорізькій, Закарпатській та Чернівецькій. У таблиці 1 представлено сучасний стан галузі кролівництва у різних категоріях підприємств України.

Таблиця 1

Поголів'я кролів в Україні станом на 1 січня *2016 р.

	Поголів'я кролів у всіх категоріях господарств, тис. гол.				
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Всього в Україні	5354,7	5642,7	5657,5	5735,4	5141,3
в т. ч. по областях: Вінницька	397,2	403,6	404,2	393,4	400,5
Волинська	130,6	134,5	133,7	136,5	138,4
Дніпропетровська	109,5	119,4	130,7	143,4	137,4
Донецька	302,0	304,2	316,6	329,2	224,7
Житомирська	458,3	470,9	481,1	419,2	377,3
Закарпатська	74,2	91,6	85,3	80,6	60,9
Запорізька	71,5	71,7	74,0	82,2	76,4
Івано-Франківська	64,0	64,8	64,6	64,2	63,5
Київська	554,8	630,8	632,4	632,0	582,0
Кіровоградська	95,6	100,6	102,7	110,5	106,2
Луганська	116,4	118,5	126,4	138,1	109,8
Львівська	246,3	264,7	289,8	303,7	297,7
Миколаївська	72,9	87,9	93,9	104,5	101,8
Одеська	514,8	522,8	502,3	521,6	508,9
Полтавська	280,5	287,4	274,9	281,1	272,5
Рівненська	127,3	135,9	131,4	132,8	133,8
Сумська	286,9	269,1	265,3	250,2	253,5
Тернопільська	134,9	154,2	153,9	169,9	171,1
Харківська	222,6	235,6	250,2	254,1	240,4
Херсонська	79,1	86,9	81,8	92,1	78,5
Хмельницька	177,5	212,1	193,6	190,3	198,6
Черкаська	205,6	209,6	204,8	240,6	225,9
Чернівецька	71,9	80,4	80,3	85,2	81,5
Чернігівська	287,5	300,2	294,2	305,4	300,0

Примітка: * дані з 2014 р. не враховують поголів'я, розташованого на тимчасово окупованих територіях та зони проведення АТО [5].

З аналізу банку даних ДССУ видно, що протягом 5 останніх років поголів'я кролів в Україні змінювалося неоднорідно. З січня 2011 р. по січень 2012 р. кількість тварин збільшилась на 288 тис. голів (5,4%). Підвищення чисельності кролів продовжилося і в 2013 р., досягнувши позначки 5657,5, а в 2014 році – 5735,4 тис. гол. Проте, в 2015 р. їх число різко зменшилась до 5141,3 тис. гол., що в порівнянні з 2014 р. менше на 594,1 тис. гол. (11,6%).

Слід зазначити, що така тенденція торкнулась не всіх областей України. Наприклад, у Вінницькій в 2015 р. кількість тваринок збільшилась на 7,1 тис. гол., у Волинській – на 1,9 та Сумській – на 3,3 тис. гол..

У таблиці 2, представлено динаміку чисельності поголів'я кролів у сільськогосподарських підприємствах України в цілому та окремих її областях.

Таблиця 2

Динаміка чисельності поголів'я кролів у сільськогосподарських підприємствах України станом на 1 січня* 2016 р.

	Поголів'я кролів у сільськогосподарських підприємствах, тис. гол.				
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Всього в Україні	75,6	124,4	133,3	174,2	129,8
в т. ч. по областях: Вінницька	-	-	3,4	5,4	7,1
Волинська	-	-	-	-	-
Дніпропетровська	0,0	2,0	8,1	12,5	14,7
Донецька	0,1	0,2	-	0,2	0,2
Житомирська	-	-	-	-	-
Закарпатська	15,8	32,0	24,5	19,4	1,1
Запорізька	3,6	1,9	0,2	-	-
Івано-Франківська	0,5	0,7	0,8	0,1	-
Київська	14,5	22,4	31,9	26,1	22,1
Кіровоградська	1,1	0,5	1,2	1,0	0,9
Луганська	1,2	1,6	1,4	4,2	-
Львівська	5,1	6,6	5,9	5,6	5,6
Миколаївська	0,1	0,4	0,2	0,2	0,2
Одеська	0,5	0,3	0,7	20,8	12,1
Полтавська	-	2,7	2,4	2,6	1,2
Рівненська	-	-	-	-	-
Сумська	-	-	-	-	-
Тернопільська	-	-	-	-	2,0
Харківська	3,5	6,9	6,9	8,1	6,9
Херсонська	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1
Хмельницька	0,3	1,1	0,3	0,3	-
Черкаська	22,1	39,5	41,6	65,5	54,1
Чернівецька	-	-	-	1,5	1,5
Чернігівська	-	-	-	-	-

Примітка: * дані з 2014 р. не враховують поголів'я, розташованого на тимчасово окупованих територіях та зони проведення АТО [5].

З даних таблиці 2 видно, що в 2014 р. у сільськогосподарських підприємствах налічувалось 174,2 тис. гол., а в 2015 році – на 44,4 тис. гол. менше.

Тенденція до зниження чисельності популяції спостерігається у переважній більшості областей України, лише у Вінницькій та Дніпропетровській областях поголів'я зросло до 7,1 та 14,7 тис. гол. відповідно.

Найбільше поголів'я кролів сконцентровано у сільськогосподарських підприємствах Черкаської, Київської, Дніпропетровської та Одеської областей. На нашу думку, причиною такого розподілу є наявність на території цих адміністративних одиниць господарств-репродукторів, таких як підприємство Дніпропетровської облспоживспілки

«Личківськезвірогосподарство» Магдалинівського району Дніпропетровської області, ТОВ «Одес-Міакро» Біляївського району Одеської області, ТОВ «Український племінний кролівничий комплекс» Бориспільського району Київської області та інші.

Динаміка чисельності поголів'я кролів у господарствах населення України за останні п'ять років представлена в таблиці 3.

Таблиця 3
Динаміка чисельності поголів'я кролів у господарствах населення України
станом на 1 січня* 2016 р.

	Поголів'я кролів у господарствах населення, тис. голів				
	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Всього в Україні	5279,1	5518,3	5524,2	5561,2	5011,5
в т. ч. по областях: Вінницька	397,2	403,6	400,8	388,0	393,4
Волинська	130,6	134,5	133,7	136,5	138,4
Дніпропетровська	109,5	117,4	122,6	130,9	122,7
Донецька	301,9	304,0	316,6	329,0	224,5
Житомирська	458,3	470,9	481,1	419,2	377,3
Закарпатська	58,4	59,6	60,8	61,2	59,8
Запорізька	67,9	69,8	73,8	82,2	76,4
Івано-Франківська	63,5	64,1	63,8	64,1	63,5
Київська	540,3	608,4	600,5	605,9	559,9
Кіровоградська	94,5	100,1	101,5	109,5	105,3
Луганська	115,2	116,9	125,0	133,9	109,8
Львівська	241,2	258,1	283,9	298,1	292,1
Миколаївська	72,8	87,5	93,7	104,3	101,6
Одеська	514,3	522,5	501,6	500,8	496,8
Полтавська	280,5	284,7	272,5	278,5	271,3
Рівненська	127,3	135,9	131,4	132,8	133,8
Сумська	286,9	269,1	265,3	250,2	253,5
Тернопільська	134,9	154,2	153,9	169,9	169,1
Харківська	219,1	228,7	243,3	246,0	233,5
Херсонська	79,0	86,8	81,7	91,9	78,4
Хмельницька	177,2	211,0	193,3	190,0	198,6
Черкаська	183,5	170,1	163,2	175,1	171,8
Чернівецька	71,9	80,4	80,3	83,7	80,0
Чернігівська	287,5	300,2	294,2	305,4	300,0

Примітка: * дані з 2014 р. не враховують поголів'я, розташованого на тимчасово окупованих територіях та зони проведення АТО [5].

З аналізу таблиці 3 видно, що чисельність кролів у господарствах населення більше в 35 разів у порівнянні з сільськогосподарськими підприємствами.

Станом на 1 січня 2012 р. поголів'я кролів у господарствах населення становило 5518,2 тис. гол., що на 4,5% більше від даних зафіксованих 1 січня 2011 р.. Надалі, кількість кроликів зростала поступово і в 2013 році їх налічувалося 5524,2, а в 2014 році – 5561,2 тис. гол..

Відповідно до даних (табл. 1, 2, 3) відбулось різке зниження чисельності поголів'я тварин. Так, станом на 1 січня 2015 року в господарствах населення утримувалося на 11 % кролів менше ніж 1 січня 2014 року.

Найбільше поголів'я кролів в господарствах населення, спостерігається в Київській, Одеській, Вінницькій, Житомирській та Чернігівській областях.

Оскільки кролівництво зосереджене в господарствах населення, неможливо контролювати якість племінної продукції на належному рівні.

Дослідивши ринок цін на м'ясо, кролячий жир, шкурки, племінний молодняк та статевозрілих тварин було встановлено, що собівартість кролячого м'яса коливається від

65 до 95 грн за 1 кг. Наприклад, підприємство ТОВ «Агроплант» торгової марки «Наш кроль» реалізує кроляче м'ясо за ціною 85 грн за 1 кг.

Вартість шкурки кролика залежить від сорту, що визначається розміром, наявністю дефектів та вад і є наступною: вичинена – 80–100 грн за 1 штуку, не вичинена – 10–25 грн, висушена – 45 грн.

Вартість молодняку варіюється від 90 до 300 грн і вище (залежить від породи). Наприклад, молодняк каліфорнійської породи, білого та сірого велетня можна придбати за 90 грн, а кролики порід віденський блакитний, новозеландський червоний, французький баран та полтавське срібло коштуватимуть від 150 грн і вище.

Ціна на дорослих кролів дуже різна, вона залежить від породи, віку, живої маси та продуктивності тварини. В середньому 1-річні кролі коштують від 400 до 500 грн.

Враховуючи ризики ведення галузі, розвиток кролівництва в кооперативних господарствах повинен базуватися на:

- створенні базових регіональних кролеферм по вирощуванню племпродукції з наданням їм статусу племінних суб'єктів;
- запровадженні системи пільгових довгострокових дотацій і субсидій, а також банківських кредитів;
- фінансуванні наукових досягнень за пріоритетними напрямками розвитку кролівництва;
- розробці інвестиційних проектів, планів розвитку та реструктуризації підприємств, проектно-конструкторської та проектно-кошторисної документації на будівництво;
- розробці новітніх ресурсозберігаючих технологій і комплектів обладнання для вирощування кролів;
- впровадженні годівлі повнораціонними комбікормами, що знижує витрати кормів на виробництво продукції в 3 рази;
- проведенні поглибленої селекційно-племінної роботи з створення нових порід, типів кролів з високою продуктивністю та природною стійкістю до захворювань;
- нарощуванні конкурентоспроможного потенціалу продукції кролівництва, запровадженню сучасних стандартів;
- відміні мита на імпорт обладнання і запасних частин до нього, завозу племінних кролів з-за кордону та ін.

Висновки

1. Провівши аналіз статистичної звітності банку даних ДССУ щодо сучасного стану галузі кролівництва та узагальнення літературних даних, встановлено, що станом на 1 січня 2015 року поголів'я кролів України на 97,5 % зосереджено в індивідуальних господарствах населення, а інші 2,5 % – у фермерських та племінних господарствах різних форм власності.

2. За результатами державної атестації, племінну базу галузі в Україні, складають 1 племінний завод та 7 племрепродукторів.

Література

1. Башенко М. І. Кролівництво : монографія / М. І. Башенко, О. Ф. Гончар, Є. А. Шевченко. – Черкаси : Черкаський інститут АПВ, 2011. – С. 12–15.
2. Коцюбенко Г. А. Науково-практичні методи підвищення продуктивності кролів : монографія / Г. А. Коцюбенко. – Миколаїв : МНАУ, 2013. – С. 8–13.
3. Красавин А. И. Выгодно содержать кроликов / А. И. Красавин // Кролиководство и звероводство. – 2002. – № 1. – С. 23.
4. Технологія виробництва продукції кролівництва і звірівництва : підруч. для студ. аграр. вищ. навч. закладів I-II рівня акредит. та навч. посіб. для III-IV рівнів акредит. зі спец. напряму 6.090102 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» / В. І. Бала, Т. А. Донченко, І. Ф. Безпелий, А. А. Карченков. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – С. 6–9.

5. 14A010601_01. Поголів'я худоби, птиці, кролів, хутрових звірів та бджолосімей (станом на 1 січня) [Електронний ресурс] : Банк даних ДССУ. – Режим доступу : <http://database.ukrcensus.gov.ua/>